

LUND UNIVERSITY

Domarlönerna ur konstitutionellt perspektiv

Sunnqvist, Martin

Published in:
Tidskrift för Sveriges domareförbund

2006

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Sunnqvist, M. (2006). Domarlönerna ur konstitutionellt perspektiv. *Tidskrift för Sveriges domareförbund*, (3), 9-10.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Domarlönerna ur konstitutionellt perspektiv

av *Martin Sunnqvist, hovrättsfiskal i Hovrätten över Skåne och Blekinge, doktorand vid Juridiska fakulteten, Lunds universitet*

Den 1 oktober 2006 övergavs tariffionerna för ordinarie domare, och i stället skall nu lönerna sättas individuellt utifrån domarens erfarenhet och ansvar samt arbetsuppgifternas svårighetsgrad och särskilda krav. Beslutet i varje enskilt fall fattas genom kollektivavtal mellan Domstolsverket och Jusek efter lönesamtal mellan domstolschef och domare. Den nya lönesättningen har utsatts för debatt.

Den 30 maj 2005 hade dåvarande justitieministern Thomas Bodström anledning att kommentera frågan i riksdagen. Efter att i förbigående ha nämnt den enskilda domarens självständighet såsom "en i sammanhanget viktig omständighet" klargjorde Thomas Bodström att frågan var arbetsrättslig. Han hänvisade till ett centralt ramavtal mellan Arbetsgivarverket och Saco-S och till pågående löneförhandlingar mellan Domstolsverket och Jusek. Han ansåg att regeringens och riksdagens ledamöter inte borde lägga sig i en pågående avtalsförhandling genom att föra principiella diskussioner i frågan. Inte förrän avtalet var klart skulle man, "om man är försiktig naturligtvis", kunna föra ett principiellt resonemang om lönesättningen.

I nr 2/2006 av denna tidskrift klargjorde hovrättsrådet Pär Zelano att lönerna inte är prestationsrelaterade och att de därför inte på något sätt strider mot de internationella dokument som tagits in i skriften *Domarens självständighet – några internationella dokument*. I Domkretsen nr 2/2006 argumenterade lagmannen Johan Mannergren för att om nu lönerna skall bestämmas individuellt blir det märkligt att inte beakta skicklighet och effektivitet.

Jag uppfattar debatten hittills som begriplig enbart ur ett arbetsrättsligt perspektiv. Om man ser frågan ur en annan vinkel – den konstitutionella – blir bilden en helt annan.

Oavsett om man utgår från en renodlad maktodelningslära eller med stöd i folksuveränitetsprincipen identifierar olika åskilda funktioner inom staten blir konsekvensen att riksdag och regering inte skall kunna påverka domarens bedömningar. Domaren har rätten och plikten tillämpa lagarna i ljuset av högre rättsregler i grundlagen, EG-rätten och den rättsbildning som utvecklas i anslutning till Europakonventionen. Denna rättskipning kan vara politiskt kontroversiell.

Också om man ser frågan på ett annat plan kan kontroversiella situationer uppstå. Vilket utrymme kommer en domare känna att han eller hon har för att kritisera organisationsbeslut av domstolsverk och domstolschef? Domarnas ansvar för rättssäkerheten gör att de inte utan vidare kan jämfällas med andra arbetstagare. Kan förresten någon ordinarie domare uppfattas som opartisk i ett mål där Jusek är part?

Även i Tyskland har det diskuterats om domarnas löner skulle bestämmas individuellt. Justitieministern, socialdemokraten Brigitte Zypries, klargjorde i Deutsche Richterzeitung 4/2005 att prestationsbaserade domarlöner inte skulle införas. Skälet till detta var att domarnas oberoende garanteras av grundlagen och att rättskipningen skall skyddas från påverkan av de lagsiftande och verkställande makterna. Med individuella domarlöner skulle enligt Zypries fara uppkomma för intrång i domarnas oberoende.

Ser man de internationella dokumenten i detta sammanhang får man en annan bild av deras innebörd än den av Pär Zelano redovisade. Det är uttryckligen angivet att systemet för lönesättningen skall säkerställa domarens oberoende. De omständigheter som ligger till grund för lönesättningen skall bedömas på ett klart och tydligt sätt, och kriterierna skall medge insyn. Det är svårt att se hur dessa krav är uppfyllda, när lönerna skall sättas utifrån väga och allmänt hållna kriterier och bestämmas för varje individ i ett slutet förhandlingsrum.

Det kan förstås invändas mot det jag nu har anfört att det inte finns några konkreta hot mot den öppna diskussionen inom domstolsväsendet och att ingen risk för yttre påverkan på domarna kan identifieras. Läget kan dock förändras. Vi behöver inte gå långt tillbaka i historien för att hitta situationer då det yttre trycket på domarna var starkt. Lär vi av våra nordiska grannländers erfarenheter blir slutsatsen ännu tydligare. Det är mot denna bakgrund man bör se Europadomstolens krav på att domarna inte bara skall vara oberoende utan att de också skall synas vara oberoende.

Den nu arbetande Grundlagsutredningen överväger bland annat hur domstolarnas roll i det konstitutionella systemet kan tydliggöras och hur domarnas oberoende skall uppmärksammas i grundlagen. Det är min förhoppning att Grundlagsutredningen, och den nya regeringen, uppfattar som konstitutionellt betydelsefullt att domarnas löner sätts enligt metoder som är klara, tydliga, förutsebara, omjliga att utsätta för obehörig påverkan och reglerade i lag.

Konstitutionella frågor bör vara föremål för öppen debatt, där inte minst lagstiftare, statsråd och domare kan utbyta sina meningar. Sådana frågor bör inte förkläs till arbetsrättsliga och tystas ned. Svenska domares tydlighet i samhällsdebatten är omtalad och kritiserad, och inget talar för att tystnaden minskar med det lönesättningssystem som nyss införts.